

Bruxelles, 30.3.2022.
COM(2022) 141 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Strategija EU-a za održive i kružne tekstilne proizvode

1. Uvod

Tekstil je dio svakodnevnog života svih ljudi. Koristi se u odjeći, tekstilnim proizvodima za kućanstvo i namještaju te u proizvodima kao što su medicinska i zaštitna oprema, zgrade i vozila. Tekstil omogućuje funkcionalnost i učinkovitost proizvoda, ali se odabire i zbog estetike i udobnosti.

Proizvodnja i potrošnja tekstilnih proizvoda stalno rastu, kao i njihov utjecaj na klimu, potrošnju vode i energije te okoliš. Proizvodnja tekstila u svijetu gotovo se udvostručila u razdoblju od 2000. do 2015.¹, a predviđa se da će potrošnja odjeće i obuće do 2030. porasti za 63 %, od trenutačnih 62 milijuna tona na 102 milijuna tona 2030.² Iz perspektive globalnog životnog ciklusa, u EU-u potrošnja tekstila, koji se većinom uvozi, sad u prosjeku predstavlja četvrti najveći negativni učinak na okoliš i klimatske promjene, a treći najveći negativni učinak na vodu i uporabu zemljišta³. Svake se godine u EU-u odbaci oko 5,8 milijuna tona tekstila, što je otprilike 11 kg po osobi⁴, a u svijetu se svake sekunde baca na odlagališta ili spaljuje pun kamion tekstila⁵.

Budući da na odjeću otpada najveći udio potrošnje tekstila u EU-u (81 %)⁶, trendovi sve kraćih razdoblja uporabe odjeće prije bacanja najviše pridonose neodrživim obrascima prekomjerne proizvodnje i prekomjerne potrošnje. Takvi su trendovi postali poznati kao brza moda, koja potrošače mami da stalno kupuju odjeću slabije kvalitete i niže cijene, proizvedenu brzo kao odgovor na najnovije trendove. Iako su se od 1996. do 2018. cijene odjeće u EU-u smanjile za više od 30 % u odnosu na inflaciju⁷, rashodi prosječnog kućanstava za odjeću povećali su se⁸, što upućuje na to da takvi neodrživi obrasci ne omogućuju građanima stvarnu uštedu. Usto, sve veća potražnja za tekstilom potiče neučinkovitu uporabu neobnovljivih resursa, uključujući proizvodnju sintetičkih vlakana iz fosilnih goriva.

Ti negativni učinci temelje se na linearnom modelu, koji karakteriziraju niske stope uporabe, ponovne uporabe, popravljivanja i recikliranja vlakana u vlakna te u kojem kvaliteta, trajnost i mogućnost recikliranja obično nisu prioriteti u dizajnu i proizvodnji odjeće. Ispadanje mikroplastike iz sintetičkih tekstilnih proizvoda i obuće tijekom svih faza njihova životnog ciklusa dodatno pridonosi utjecaju tog sektora na okoliš.

Složeni i raznoliki svjetski lanac vrijednosti tekstila suočava se i sa socijalnim problemima, dijelom zbog pritiska da se troškovi proizvodnje svedu na najmanju moguću mjeru u sklopu odgovora na potražnju potrošača za cjenovno pristupačnim proizvodima. Pojava dječjeg rada u industriji odjeće ozbiljan je razlog za zabrinutost. Budući da većinu slabo plaćene i nekvalificirane radne snage u industriji tekstila čine žene⁹, poboljšanje održivosti lanca opskrbe ima i važnu dimenziju rodne ravnopravnosti. Posvećujući sve više pozornosti socijalnoj i okolišnoj održivosti, EU nastoji ojačati globalne lance vrijednosti i tako doprinijeti ciljevima održivog razvoja u cijelom svijetu.

---

¹ Ellen MacArthur Foundation (EMF), 2017. [A New Textiles Economy: Redesigning fashion's future](#) (Novo tekstilno gospodarstvo: osmišljavanje budućnosti mode).

² Europska agencija za okoliš (EEA), 2019. *Textiles and the environment in a circular economy* (Tekstil i okoliš u kružnom gospodarstvu).

³ EEA, 2022. *Textiles and the environment: the role of design in Europe's circular economy* (Tekstil i okoliš: uloga dizajna u kružnom gospodarstvu Europe).

⁴ EEA, 2019. *Textiles and the environment in a circular economy* (Tekstil i okoliš u kružnom gospodarstvu).

⁵ EMF [A New Textiles Economy: Redesigning fashion's future](#) (Novo tekstilno gospodarstvo: osmišljavanje budućnosti mode).

⁶ JRC, 2021. *Circular economy perspectives in the EU Textile sector* (Perspektive kružnog gospodarstva u tekstilnom sektoru EU-a).

⁷ EEA, 2022. *Textiles and the environment: the role of design in Europe's circular economy* (Tekstil i okoliš: uloga dizajna u kružnom gospodarstvu Europe).

⁸ Rashodi kućanstava u realnim iznosima povećali su se od 2000. do 2018. za 14 % za odjeću, a za 17 % za tekstilne proizvode za kućanstvo, JRC, 2021. *Circular economy perspectives in the EU Textile sector* (Perspektive kružnog gospodarstva u tekstilnom sektoru EU-a), str. 27.

⁹ Međunarodna organizacija rada, 2016. *How Better Work is improving garment workers' lives and boosting factory competitiveness* (Kako se boljim radom poboljšava život radnika u industriji odjeće i povećava konkurentnost tvornica).

Sektor tekstilnih i odjevnih proizvoda u EU-u je važan za gospodarstvo i može imati bitnu ulogu u kružnom gospodarstvu. Taj sektor obuhvaća više od 160 000 poduzeća i zapošljava 1,5 milijuna ljudi, a 2019. u njemu je ostvaren promet od 162 milijarde EUR¹⁰. Pandemija bolesti COVID-19 negativno je utjecala na sektor. Promet u EU-u 2020. smanjio se za 9,2 % u odnosu na 2019. za tekstilne proizvode, a za 18,1 % za odjeću¹¹. Istodobno se tijekom pandemije pokazalo da tekstilni ekosustav može biti snalažljiv i dovitljiv jer se u rekordnom vremenu uspjelo pomaknuti tokove proizvodnje te osigurati maske i drugu zaštitnu opremu koja je u to vrijeme bila prijeko potrebna, ali nije bila dostupna u dovoljnim količinama.

Ničim izazvana i neopravdana ruska vojna agresija na Ukrajinu, s posljedicama u smislu povećanja cijena energije, sigurnosti opskrbe sirovinama i učinaka na izvozne segmente tekstilnog ekosustava ponovno ukazuje na ranjivosti globalnih lanaca opskrbe.

Tekstilni ekosustav EU-a mora se oporaviti od niza naglih padova potražnje, prekida lanaca vrijednosti i skokova cijena u protekle dvije godine, koji su poduzećima uzrokovali znatne probleme i u svakodnevnom poslovanju i u smislu dugoročnog opstanka, te izdržati ne samo žestoko globalno tržišno natjecanje nego i buduće šokove. Sastoji se uglavnom od malih i srednjih poduzeća, a mora povećati otpornost, posebno u pogledu opskrbe energijom i sirovinama, doprijeti do novih tržišta za održivije proizvode te postati privlačniji talentiranoj i kvalificiranoj radnoj snazi. Europa je oduvijek bila i trebala bi ostati dom inovativnih marki, kreativnosti, umijeća i kvalitetnih tekstilnih proizvoda.

Ti izazovi i prilike iziskuju sustavnija rješenja, u skladu s ambicijom europskog zelenog plana da rast bude održiv, klimatski neutralan, energetski i resursno učinkovit, da se ostvaruje uz poštovanje prirode te da se temelji na čistom i kružnom gospodarstvu. U akcijskom planu za kružno gospodarstvo iz 2020.¹² i industrijskoj strategiji EU-a ažuriranoj 2021.¹³ tekstil je utvrđen kao važan lanac vrijednosti, u kojemu postoji hitna potreba, a i velik potencijal, za prelazak na održivu i kružnu proizvodnju, potrošnju i poslovne modele. Poduzeća, potrošači i javna tijela u EU-u već su usredotočeni na povećanje održivosti i kružnosti tog sektora, ali tranzicija je spora, a ekološki i klimatski otisak sektora i dalje su visoki.

Polazeći od dosadašnjeg rada, ostvarivanjem zelene i digitalne tranzicije, rješavanjem socijalnih problema i osiguravanjem da se poštuju zahtjevi u pogledu održivosti, EU može postati globalni predvodnik u održivim i kružnim lancima vrijednosti tekstila, novim tehnološkim rješenjima i inovativnim poslovnim modelima. Time bi se omogućilo smanjenje ekološkog otiska tekstilnih proizvoda tijekom njihova životnog ciklusa, povećala otpornost i konkurentnost sektora, poboljšali radni uvjeti u skladu s međunarodnim standardima rada i osiguralo da se vrijednost tekstila zadrži u gospodarstvu što je dulje moguće, čime bi se smanjila ovisnost o primarnim sirovinama.

Ovom Strategijom za održive i kružne tekstilne proizvode želi se izgraditi usklađen okvir i viziju za tranziciju tekstilnog sektora, odnosno sljedeće:

Do 2030. tekstilni proizvodi koji se stavljaju na tržište EU-a bit će dugovječni, moći će se reciklirati, bit će velikim dijelom izrađeni od recikliranih vlakana, bez opasnih tvari i proizvedeni uz poštovanje socijalnih prava i okoliša. Potrošači će se dulje koristiti visokokvalitetnim i cjenovno pristupačnim tekstilnim proizvodima, brza moda neće više biti u modi, a ekonomski profitabilne usluge ponovne uporabe i popravka bit će široko dostupne. U konkurentnom, otpornom i inovativnom tekstilnom sektoru proizvođači će preuzimati odgovornost za svoje proizvode duž lanca vrijednosti, pa i kad ti proizvodi postanu otpad. Kružni tekstilni ekosustav bit će vrlo uspješan. Pokretat će ga dovoljni

¹⁰ Euratex, 2020. *Key facts and Figures* (Ključne činjenice i brojke).

¹¹ <https://ec.europa.eu/eurostat>

¹² COM(2020) 98 final.

¹³ COM(2021) 350 final.

kapaciteti za inovativno recikliranje vlakana u vlakna, a spaljivanje i odlaganje tekstila na odlagališta bit će smanjeni na najmanju moguću mjeru.

2. Novi obrazac za Europu: glavne mjere za održive i kružne tekstilne proizvode

2.1. Uvođenje obveznih zahtjeva za ekološki dizajn

Produljenje životnog vijeka tekstilnih proizvoda najdjelotvorniji je način za znatno smanjenje njihova utjecaja na klimu i okoliš. Kako bi se to postiglo, dizajn proizvoda ima ključnu ulogu. Nedostaci u kvaliteti, na primjer u postojanosti boje, čvrstoći ili kvaliteti patentnih zatvarača i šavova, među glavnim su razlozima zbog kojih potrošači odbacuju tekstilne proizvode¹⁴. Veća trajnost omogućit će potrošačima da se dulje koriste odjećom i istodobno podupiru kružne poslovne modele kao što su ponovna uporaba, iznajmljivanje i popravak, usluge povrata i maloprodaja rabljenih proizvoda, na način kojim se građanima otvaraju prilike za uštedu troškova.

Drugi aspekti dizajna koji utječu na okolišnu učinkovitost tekstilnih proizvoda su, među ostalim, sastav materijala, uključujući upotrijebljena vlakna i njihovo miješanje, ili prisutnost zabrinjavajućih kemikalija koje otežavaju recikliranje tekstilnog otpada, od kojeg se na globalnoj razini manje od 1 % iskoristi za nove tekstilne proizvode¹⁵. U tvornicama 25–40 % svih tkanina ostaje neiskorišteno ili postaje otpad¹⁶. Oko 20 % zasebno skupljenih rabljenih tekstilnih proizvoda u Europi iskoristi se u obliku reciklata niže vrijednosti za tkanine za čišćenje u industriji ili druge primjene¹⁷, dok ostatak propadne.

Iako je potrebno dodatno razviti tehnologije razvrstavanja i naprednog recikliranja, poboljšanje dizajna proizvoda prvi je korak u pristupanju tehničkih izazovima. Na primjer, vlakna se često miješaju s drugim vlaknima (npr. poliester s pamukom), što otežava recikliranje zbog slabe dostupnosti tehnologija za odvajanje tekstilnog otpada po vrsti vlakana. Nadalje, elastan, koji se često dodaje kako bi se povećale funkcionalnosti tkanina, može djelovati kao kontaminant u gotovo svim tehnologijama recikliranja tekstilnih vlakana, što utječe na ekonomsku izvedivost i ekološke troškove postupka recikliranja. U termomehaničkom recikliranju miješanje različitih vrsta poliestera također može negativno utjecati na preradu tekstilnog otpada i kvalitetu rezultata recikliranja¹⁸.

Dobrovoljni programi koje je razvila Komisija, kao što su **kriteriji za dodjelu znaka za okoliš EU-a za tekstilne proizvode**¹⁹ i **kriteriji zelene javne nabave u EU-u za tekstilne proizvode i usluge**²⁰, već uključuju zahtjeve povezane s okolišnim aspektima tekstilnih proizvoda. Tako, na primjer, obuhvaćaju detaljne kriterije za kvalitetne i trajne proizvode, ograničenja opasnih kemikalija te zahtjeve za okolišno održivu nabavu tekstilnih vlakana. U tijeku je rad na **ekološkom otisku odjeće i obuće** s predstavnicima tekstilne industrije, koji bi trebao biti dovršen 2024.

Na temelju tog znanja, u okviru **Uredbe o ekološkom dizajnu za održive proizvode**²¹, podložno odobrenju suzakonodavaca i posebnoj procjeni učinka, Komisija će razviti **obvezujuće zahtjeve za ekološki dizajn za pojedinačne proizvode** kako bi se povećala

¹⁴ ECOS, 2021. *How Ecodesign can make our textiles circular* (Kako ekološki dizajn može učiniti tekstilne proizvode kružnima).

¹⁵ EMF, 2017. *A New Textiles Economy: Redesigning fashion's future* (Novo tekstilno gospodarstvo: osmišljavanje budućnosti mode).

¹⁶ *Designing for circular fashion: integrating upcycling into conventional garment manufacturing processes* (Dizajn za kružnu modu: integriranje recikliranja s dodanom vrijednošću u tradicionalni postupak proizvodnje odjeće), *Fashion and Textiles*.

¹⁷ JRC, 2021. *Circular economy perspectives in the EU Textile sector* (Perspektive kružnog gospodarstva u tekstilnom sektoru EU-a).

¹⁸ Europska komisija, 2021. *Study on the technical, regulatory, economic and environmental effectiveness of textile fibres recycling* (Istraživanje tehničke, regulatorne, ekonomske i okolišne djelotvornosti recikliranja tekstilnih vlakana).

¹⁹ Odluka Komisije 2014/350/EU od 5. lipnja 2014. o utvrđivanju ekoloških kriterija za dodjelu znaka za okoliš EU-a za tekstilne proizvode (SL L 174, 13.6.2014., str. 45.–83.).

²⁰ Kriteriji zelene javne nabave u EU-u za tekstilne proizvode i usluge, SWD(2017) 231 final.

²¹ COM(2022) 142.

učinkovitost tekstila u pogledu trajnosti, mogućnosti ponovne uporabe, mogućnosti popravka, mogućnosti recikliranja vlakana u vlakna i obveznog udjela recikliranih vlakana, kako bi se na najmanju moguću mjeru smanjila i pratila prisutnost zabrinjavajućih tvari te kako bi se smanjili štetni učinci na klimu i okoliš. Pritom će se posebna pozornost posvetiti troškovnoj učinkovitosti i proporcionalnosti mjera te cjenovnoj pristupačnosti tekstila. U sklopu tih zahtjeva i podložno procjeni učinka kako bi se definiralo njihovo područje primjene, Komisija će uvesti **obvezne kriterije za zelenu javnu nabavu**, kojima će se područje primjene definirati nakon procjene učinka, te zahtjeve za poticaje država članica povezane s tekstilnim proizvodima.

Komisija će prednost dati proizvodima s najvećim potencijalom i učincima u smislu okolišne održivosti. Prema početnoj procjeni Komisije to bi trebalo uključivati, na primjer, proizvode od tekstila za osobnu uporabu i kućanstvo, tepihe i madrace. Konačni popis utvrdit će se na temelju savjetovanja za donošenje prvog programa rada u okviru Uredbe o ekološkom dizajnu za održive proizvode, koje će se objaviti do kraja 2022.

Prisutnost opasnih tvari koje se upotrebljavaju u tekstilnim proizvodima koji se stavljaju na tržište EU-a, od kojih se oko 60 smatra karcinogenima, mutagenima ili reproduktivno toksičnima, povod je za zabrinutost, a Komisija nastoji riješiti taj problem u okviru Uredbe REACH²². Nadalje, razvojem **kriterija za kemikalije i materijale koji su predviđeni da budu sigurni i održivi** Komisija će podupirati industriju da **što je više moguće zamjenjuje ili na najmanju moguću mjeru smanjuje količinu zabrinjavajućih tvari u tekstilnim proizvodima** koji se stavljaju na tržište EU-a, kako je najavljeno u Strategiji održivosti za kemikalije²³. To je u skladu s mjerama za povećanje zaštite radnika izloženih opasnim tvarima kako su definirane u strateškom okviru EU-a za zdravlje i sigurnost na radu za razdoblje 2021.–2027.²⁴

Cilj nulte stope onečišćenja u proizvodnji tekstila također je važan u reviziji **Direktive o industrijskim emisijama**²⁵ i trenutačnom preispitivanju **Referentnog dokumenta o najboljim raspoloživim tehnikama (NRT) za tekstilnu industriju**²⁶.

2.2. Zaustavljanje uništavanja neprodanih ili vraćenih tekstilnih proizvoda

Uništavanje neprodane ili vraćene robe, uključujući odjeću, rasipanje je vrijednosti i resursa. Kao mjeru odvratanja od te prakse, u okviru Uredbe o ekološkom dizajnu za održive proizvode Komisija predlaže **obvezu transparentnosti, kojom se od velikih poduzeća zahtijeva da javno objave broj proizvoda koje odbacuju i uništavaju, uključujući tekstil**, te daljnje postupanje s tim proizvodima u smislu pripreme za ponovnu uporabu, recikliranja, spaljivanja ili odlaganja na odlagališta. Podložno dobivanju ovlasti na temelju predložene Uredbe i posebnoj procjeni učinka, Komisija će uvesti i **zabrane uništavanja neprodanih proizvoda**, uključujući, prema potrebi, neprodane ili vraćene tekstilne proizvode.

Usto, **digitalni alati** mijenjaju način na koji se odjeća dizajnira, proizvodi i nudi u svijetu omogućujući nove načine interakcije prodavača na malo i potrošača, pa se potrebama potrošača može dinamičnije pristupiti. Komisija će zajedno s industrijom, posebno u kontekstu tranzicijskog puta za ekosustav tekstila, procijeniti kako bi se novim tehnologijama, na primjer digitalnim preciznim tehnologijama, moglo smanjiti visoki postotak povrata odjeće

²² Uredba (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije te o izmjeni Direktive 1999/45/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 793/93 i Uredbe Komisije (EZ) br. 1488/94 kao i Direktive Vijeća 76/769/EEZ i direktiva Komisije 91/155/EEZ, 93/67/EEZ, 93/105/EZ i 2000/21/EZ.

²³ COM(2020) 667 final.

²⁴ COM(2021) 323 final.

²⁵ <https://ec.europa.eu/environment/industry/stationary/ied/evaluation.htm>

²⁶ <https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/textiles-industry>

kupljene na internetu, potaknuti prilagođenu proizvodnju na zahtjev i tako poboljšati učinkovitost industrijskih procesa te smanjiti ugljični otisak e-trgovine.

2.3. Rješavanje problema onečišćenja mikroplastikom

Onečišćenje mikroplastikom postalo je rašireno u prirodi, među ostalim u morskom okolišu, te je povod za sve veću zabrinutost. Jedan od glavnih izvora nenamjernog ispuštanja mikroplastike je tekstil izrađen od sintetičkih vlakana. Procjenjuje se da su oko 60 % vlakana koja se upotrebljavaju u tekstilu sintetička vlakna, uglavnom poliester²⁷, a taj udio sve više raste.

Budući da se najveća količina mikroplastike ispušta u prvih 5 do 10 pranja, brza moda, koja se povezuje sa sve većom uporabom sintetičkih vlakana iz fosilnih goriva, uvelike pridonosi onečišćenju mikroplastikom. Svake se godine samo u otpadnoj vodi iz perilica rublja ispusti do 40 000 tona sintetičkih vlakana²⁸.

Komisija planira rješavati problem ispadanja sintetičkih vlakana u okoliš u različitim fazama životnog ciklusa nizom mjera za sprečavanje i smanjenje, prije svega **obvezujućim zahtjevima za dizajn** koji će se uvesti Uredbom o ekološkom dizajnu za održive proizvode i predstojećom **inicijativom Komisije za rješavanje problema nenamjernog ispuštanja mikroplastike u okoliš**, koja će biti predstavljena u drugoj polovini 2022. Osim dizajna proizvoda, mjere će biti usmjerene i na proizvodne procese, pretpranje u industrijskim proizvodnim pogonima, označivanje i promicanje inovativnih materijala. Druge opcije uključuju filtre perilica rublja, koji mogu smanjiti do 80 % količine koja se oslobađa tijekom pranja²⁹, formuliranje blagih deterdženata, upute za njegu i pranje, obradu otpadnog tekstila na kraju životnog ciklusa te propise za poboljšanje obrade otpadnih voda i kanalizacijskog mulja.

Komisija će uzeti u obzir tekući rad na normizaciji ispitnih metoda za mjerenje ispuštanja mikroplastike iz pranja sintetičkog tekstila³⁰, kao i tehnološke i tehničke kapacitete industrije.

2.4. Uvođenje zahtjeva za informacije i digitalne putovnice za proizvode

Jasne, strukturirane i dostupne informacije o svojstvima proizvoda u pogledu okolišne održivosti omogućuju poduzećima i potrošačima bolji odabir te poboljšavaju komunikaciju, na primjer, o zabrinjavajućim tvarima, popravku ili sirovinskom sastavu, među akterima duž lanaca vrijednosti, uključujući proizvođače i subjekte koji se bave recikliranjem. Takve informacije povećavaju i vidljivost i vjerodostojnost održivih poduzeća i proizvoda. Stoga će Komisija u okviru mjera u novoj Uredbi o ekološkom dizajnu za održive proizvode uvesti **digitalnu putovnicu za tekstilne proizvode**, koja će se temeljiti na obveznim informacijama o kružnosti i drugim ključnim okolišnim aspektima.

Kako bi se osigurala dosljednost s tim novim propisom, Komisija će preispitati i **Uredbu o označivanju tekstilnih proizvoda**³¹, kojom se zahtijeva da tekstilni proizvodi koji se prodaju

²⁷ EEA, 2021. *Plastic in textiles: towards a circular economy for synthetic textiles in Europe* (Plastika u tekstilnim proizvodima: prema kružnom gospodarstvu za sintetičke tekstilne proizvode u Europi).

²⁸ Eunomia, 2018. *Investigating options for reducing releases in the aquatic environment of microplastics emitted by (but not Intentionally added in) products* (Istraživanje mogućnosti za smanjenje ispuštanja mikroplastike (koja nije namjerno dodana) iz proizvoda u vodeni okoliš).

²⁹ I.E. Napper et al, 2020. *The efficiency of devices intended to reduce microfibre release during clothes washing* (Učinkovitost uređaja namijenjenih za smanjenje ispuštanja mikrovlakana tijekom pranja odjeće) i HK McIlwraith et al., 2019. *Capturing microfibers – marketed technologies reduce microfibre emissions from washing machines* (Hvatanje mikrovlakana – tehnologije na tržištu smanjuju ispuštanja mikrovlakana iz perilica rublja).

³⁰ Europska organizacija za normizaciju radi na nizu normi (EN ISO 4484) koje se odnose na specifično ispuštanje mikroplastike iz sintetičkog tekstila.

³¹ Uredba (EU) br. 1007/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. rujna 2011. o nazivima tekstilnih vlakana i povezanom označivanju i obilježavanju sirovinskog sastava tekstilnih proizvoda i o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 73/44/EEZ te direktiva 96/73/EZ i 2008/121/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 272, 18.10.2011., str. 1.–64.).

na tržištu EU-a budu označeni tako da se jasno navedu sirovinski sastav i svi netekstilni dijelovi životinjskog podrijetla. U okviru tog preispitivanja i podložno procjeni učinka Komisija će uvesti **obvezno objavljivanje** drugih vrsta informacija, kao što su parametri održivosti i kružnosti, veličina proizvoda i, prema potrebi, zemlja u kojoj se odvijaju proizvodni procesi („proizvedeno u”).

U kontekstu navedenih prijedloga Komisija će razmotriti mogućnost uvođenja **digitalne oznake**.

2.5. Tvrdnje o prihvatljivosti za okoliš za doista održive tekstilne proizvode

Potrošače koji žele kupiti održivije proizvode često u tom obeshrabruje nepouzdanost tvrdnji: nedavna analiza tvrdnji o održivosti u sektoru tekstila, odjeće i obuće upućuje na to da bi 39 % njih moglo biti lažno ili obmanjujuće³². Tako potrošači na kraju mogu kupiti proizvode koji su manje održivi nego što misle jer su navedene tvrdnje o određenim značajkama tekstilnih proizvoda koje u stvarnosti ne omogućuju znatne koristi u pogledu zaštite okoliša.

Inicijativom za **jačanje položaja potrošača u zelenoj tranziciji**³³, kojom Komisija predlaže izmjenu Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi³⁴ i Direktive 2011/83/EU o pravima potrošača³⁵, utvrdit će se novi zahtjevi, koji su vrlo relevantni za tekstilne proizvode. Novim pravilima EU-a osigurat će se da potrošači dobiju informacije o **komercijalnom jamstvu trajnosti i informacije koje su važne za popravak**, uključujući rezultat popravljivosti, kad god je dostupan. Opće tvrdnje o prihvatljivosti za okoliš, kao što su „zeleno”, „ekološki prihvatljivo”, „dobro za okoliš”, bit će dopuštene samo ako se temelje na priznatoj izvrsnosti u okolišnoj učinkovitosti, prije svega znaku za okoliš EU-a, znakovima za okoliš tipa I., ili posebnom zakonodavstvu EU-a koje je relevantno za tu tvrdnju. Dobrovoljne oznake za održivost koje obuhvaćaju okolišne ili socijalne aspekte morat će se oslanjati na provjeru treće strane ili će ih morati utvrditi javna tijela. Usto, utvrdit će se uvjeti za podnošenje tvrdnji o prihvatljivosti za okoliš povezanih s budućom okolišnom učinkovitošću, na primjer „klimatska neutralnost do 2030.”, i za usporedbu s drugim proizvodima.

Kako bi se te odredbe dopunile konkretnijim zahtjevima, Komisija nastavlja raditi i na minimalnim kriterijima za sve tipove tvrdnji o prihvatljivosti za okoliš u kontekstu **inicijative za tvrdnje o prihvatljivosti za okoliš**, koja će biti predstavljena u drugoj polovini 2022. Uporaba metoda mjerenja ekološkog otiska³⁶ smatra se načinom potkrepljivanja i priopćavanja tvrdnji o prihvatljivosti za okoliš odnosno ukazuje na usklađenost s općenitijim pravilima o zaštiti potrošača. U tom će se kontekstu uzeti u obzir rad na ekološkom otisku odjeće i obuće koji je u tijeku.

Komisija će preispitati i **mjerila za dodjelu znaka za okoliš EU-a za tekstil i obuću** kako bi poduprla njegovu primjenu među proizvođačima, a potrošačima ponudila lako prepoznatljiv i pouzdan način odabira ekološki prihvatljivih tekstilnih proizvoda.

Sve veću zabrinutost izaziva pitanje **točnosti tvrdnji o prihvatljivosti za okoliš u smislu uporabe recikliranih plastičnih polimera u odjeći** ako ti polimeri ne potječu iz recikliranja vlakana u vlakna, nego uglavnom iz razvrstanih PET boca. Osim rizika od obmanjivanja

³² https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/sweeps_en

³³ COM(2022) 143.

³⁴ Direktiva 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”) (SL L 149, 11.6.2005., str. 22.–39.).

³⁵ Direktiva 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 304, 22.11.2011., str. 64.).

³⁶ Preporuka Komisije (EU) 2021/2279 od 15. prosinca 2021. o uporabi metoda mjerenja ekološkog otiska za mjerenje i priopćavanje o okolišnoj učinkovitosti proizvoda i organizacija za vrijeme njihova životnog ciklusa.

potrošača, takva praksa nije u skladu s kružnim modelom za PET boce, koje su prikladne za zadržavanje u zatvorenom sustavu recikliranja materijala koji dolaze u dodir s hranom i podliježu obvezama proširene odgovornosti proizvođača, uključujući naknade, kako bi se ispunili ciljevi pravila EU-a o plastičnim proizvodima za jednokratnu uporabu³⁷ i o ambalaži³⁸. Te tvrdnje su dodatno problematične s obzirom na ulogu sintetičkih vlakana u onečišćenju mikroplastikom. Stoga, kako bi se osigurala točnost takvih tvrdnji o prihvatljivosti za okoliš i relevantnost informacija koje se pružaju poduzećima i potrošačima, a ujedno promoviralo recikliranje plastičnih polimera i njihova tržišta, Komisija će tom pitanju posvetiti posebnu pozornost u okviru predstojećih inicijativa kao što su inicijativa za tvrdnje o prihvatljivosti za okoliš, preispitivanje mjerila za dodjelu znaka za okoliš EU-a za tekstil i obuću te razvoj obvezujućih zahtjeva za ekološki dizajn za pojedinačne proizvode. Komisija također potiče poduzeća da **odrede recikliranje vlakana u vlakna kao prioritet** i da tvrdnje zasnivaju na postignutom napretku u tom važnom koraku k zatvaranju kruga za tekstilne proizvode.

2.6. Proširena odgovornost proizvođača i poticanje ponovne uporabe i recikliranja tekstilnog otpada

Postoji znatan potencijal za smanjivanje tekstilnog otpada i osiguravanje da se njime stvori dodatna vrijednost poticanjem pripreme za ponovnu uporabu i recikliranje. Svake se godine u EU-u odvojeno skupi do 2,1 milijun tona potrošene odjeće i kućanskih tekstilnih proizvoda za recikliranje ili prodaju na globalnim tržištima za ponovnu uporabu, što odgovara oko 38 % tekstilnih proizvoda stavljenih na tržište EU-a. Pretpostavlja se da se ostalih 62 % odbacuje u tokovima miješanog otpada³⁹.

Ključno je da proizvođači budu odgovorni za otpad koji njihovi proizvodi stvaraju kako bi se **nastanak tekstilnog otpada razdvojio od rasta sektora**. Zahtjevi u pogledu proširene odgovornosti proizvođača pokazali su se djelotvornima u poboljšanju odvojenog skupljanja otpada i naknadnog gospodarenja njime u skladu s hijerarhijom otpada. Proširena odgovornost proizvođača može potaknuti dizajniranje proizvoda kojim se promiče kružnost tijekom cijelog životnog ciklusa materijala i uzima u obzir kraj životnog vijeka proizvoda. Nekoliko država članica EU-a već ima zahtjeve za proširenu odgovornost proizvođača za tekstilne proizvode ili razmatra uvođenje tih zahtjeva s obzirom na obvezu u skladu sa zakonodavstvom EU-a o otpadu da se do 1. siječnja 2025. uspostavi odvojeno skupljanje tekstilnog otpada.

U tom će kontekstu Komisija u okviru predstojeće revizije Okvirne direktive o otpadu 2023. **predložiti usklađena pravila EU-a o proširenoj odgovornosti proizvođača za tekstilne proizvode s ekomodulacijom naknada**. Glavni cilj bit će stvoriti gospodarstvo za skupljanje, razvrstavanje, ponovnu uporabu, pripremu za ponovnu uporabu i recikliranje, a i poticaje za proizvođače i robne marke kako bi se osiguralo da njihovi proizvodi budu dizajnirani u skladu s načelima kružnosti. U tu svrhu i podložno procjeni učinka Komisija će predložiti da se **znatan dio naknada u okviru programa proširene odgovornosti proizvođača namijeni mjerama sprječavanja nastanka otpada i pripremi za ponovnu uporabu**.

Komisija će razmotriti i zahtjev da se odvojeno skupljeni tekstilni otpad iz kućanstava i sličan otpad **priprema za ponovnu uporabu kao nužan prvi korak**, što će potaknuti pripremu za

³⁷ Direktiva (EU) 2019/904 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš (Tekst značajan za EGP), PE/11/2019/REV/1, (SL L 155, 12.6.2019.).

³⁸ Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća 94/62/EZ od 20. prosinca 1994. o ambalaži i ambalažnom otpadu (SL L 365, 31.12.1994., str. 10.–23.).

³⁹ JRC, 2021. *Circular economy perspectives in the EU Textile sector* (Perspektive kružnog gospodarstva u tekstilnom sektoru EU-a).

ponovnu uporabu, samu ponovnu uporabu i popravke te smanjiti količine za vrste obrade otpada koje su niže u hijerarhiji otpada.

Komisija će pomno pratiti kretanja u stvaranju, sastavu i obradi tekstilnog otpada. Pokrenula je i posebnu studiju s ciljem predlaganja **obveznih ciljeva za pripremu za ponovnu uporabu i recikliranje tekstilnog otpada** u okviru preispitivanja zakonodavstva EU-a o otpadu koje je predviđeno za 2024.

3. Tkanje industrije budućnosti: stvaranje pogodnih uvjeta

3.1. Pokretanje tranzicijskog puta za tekstilni ekosustav budućnosti

U ažuriranoj industrijskoj strategiji EU-a⁴⁰ ističe se potreba za dodatnim ubrzanjem zelene i digitalne tranzicije i povećanjem otpornosti industrijskih ekosustava EU-a. U tu svrhu Komisija predlaže zajedničko stvaranje **tranzicijskih putova**. To su ključni suradnički alati za preobrazbu industrijskih ekosustava.

Zajedno s ovom strategijom službe Komisije objavit će scenarije za zajedničko stvaranje **tranzicijskog puta za tekstilni ekosustav**⁴¹.

Postupak zajedničkog stvaranja s dionicima započet će u drugom tromjesečju 2022. Do kraja 2022. trebao bi rezultirati dogovorenim vizijom ekosustava i konkretnim obvezama. One mogu uključivati obveze u pogledu kružnosti i kružnih poslovnih modela, mjere za jačanje održive konkurentnosti, digitalizacije i otpornosti te utvrđivanje posebnih ulaganja koja su potrebna za dvostruku tranziciju.

Kad se uspostavi tranzicijski put, omogućit će i praćenje napretka u ostvarivanju dvostruke tranzicije i premošćivanju nedostataka u ulaganjima i inovacijama, čime će se povećati i konkurentnost tekstilnog ekosustava. Taj suradnički alat može poslužiti kao forum za raspravu u očekivanju mjera u okviru Uredbe o ekološkom dizajnu za održive proizvode, uključujući digitalnu putovnicu za proizvode.

3.2. Preokretanje trenda prekomjerne proizvodnje i prekomjerne potrošnje odjeće: brza moda nije više u modi

Obveznim zahtjevima za dizajn za održive i kružne proizvode, koji će se uvesti Uredbom o ekološkom dizajnu za održive proizvode, produljit će se vijek trajanja odjeće te će, zajedno s novim pravilima o proširenoj odgovornosti proizvođača u skladu s Okvirnom direktivom o otpadu, ti zahtjevi postati polazište za **novu paradigmu privlačnih alternativa modnim trendovima koji se brzo mijenjaju**.

Poduzeća bi trebala postati predvodnici te promjene paradigme. Ona koja su u protekla dva desetljeća izgradila svoje poslovne modele zarađujući na sve bržem stavljanju sve većeg broja modnih linija i mikrokolekcija na tržište potiče se da usvoje načela i poslovne modele kružnosti, smanje godišnji broj zbirki, preuzimaju odgovornost i djeluju kako bi smanjila svoj ugljični i ekološki otisak.

Preoblikovati kupovne navike potrošača je teško, osim ako poduzeća osiguraju **nove kružne poslovne modele**, kao što su modeli „proizvod kao usluga”, usluge povrata, kolekcije rabljenih proizvoda i usluge popravka. Iako ti novi modeli i dalje predstavljaju maleno tržište, pokazalo se da se njima produljuje vijek trajanja tekstilnih proizvoda te su troškovno

⁴⁰ COM(2021) 350 final.

⁴¹ Tekstilni ekosustav odnosi se na industrije tekstila, odjeće, kože i obuće, u skladu s definicijom iz Godišnjeg izvješća o jedinstvenom tržištu za 2021.

učinkovita i cjenovno pristupačna alternativa brzoj modi⁴². Budući da je brza moda povezana sa sve većom uporabom sintetičkih vlakana na bazi fosilnih goriva, prelaskom na održivije poslovne modele smanjit će se ovisnost proizvođača odjeće o fosilnim gorivima i njihov utjecaj na klimatske promjene i onečišćenje mikroplastikom.

Kako je prethodno navedeno, Komisija će u kontekstu **tranzicijskog puta surađivati s dionicima kako bi se olakšalo širenje resursno učinkovitih proizvodnih postupaka, ponovne uporabe, popravka i drugih novih kružnih poslovnih modela u tekstilnom sektoru.**

Posebno je važno poticati **socijalna poduzeća koja djeluju u sektoru ponovne uporabe** jer ona imaju velik potencijal za stvaranje lokalnih, zelenih i uključivih poduzeća i radnih mjesta u EU-u⁴³. Socijalno poduzeće u prosjeku otvara 20–35 radnih mjesta za svakih 1 000 tona skupljenih tekstilnih proizvoda radi njihove ponovne uporabe⁴⁴. Međutim, taj je sektor suočen s brojnim izazovima kad je riječ o konkurentnosti i etabliranju u tekstilnom sektoru. Kako bi se sektoru ponovne uporabe pružila potpora za širenje, izgradnju kapaciteta i daljnju integraciju načela kružnosti, potreban je niz mjera. Tranzicijski put prema lokalnoj i socijalnoj ekonomiji nudi priliku za raspravu s dionicima. Usto, u okviru nedavno donesenog Akcijskog plana EU-a za socijalnu ekonomiju⁴⁵ Komisija će donijeti **smjernice o tome kako povećati prihvaćanje takve prakse i podržavati partnerstva za kružno gospodarstvo između socijalnih poduzeća i drugih aktera**, uključujući glavna poduzeća, u kojima će se posebno istražiti mogućnosti koje nude ponovna uporaba i popravak tekstila.

Važnu ulogu imaju i države članice. Uz **mjere za potporu sektoru ponovne uporabe i popravka, među ostalim u sklopu socijalne ekonomije**, mjere oporezivanja, u skladu s pravilima o državnim potporama i pravilima Svjetske trgovinske organizacije, mogu biti posebno koristan alat. Komisija potiče države članice da donose **popovljne mjere oporezivanja za sektor ponovne uporabe i popravka**. Komisija će izraditi **smjernice za promicanje kružnih poslovnih modela** s pomoću ulaganja, financiranja i drugih poticaja, koji će nuditi mogućnosti za stvaranje kružne vrijednosti i radnih mjesta u tekstilnom ekosustavu.

Kako bi se ubrzala promjena obrazaca potrošnje i proizvodnje, Komisija će promicati tu tranziciju pod motom **#ReFashionNow**, s kvalitetom, duljom uporabom, popravkom i ponovnom uporabom kao ključnim vrijednostima. U okviru Europske platforme dionika kružnog gospodarstva mobilizirat će dizajnere, proizvođače, trgovce na malo, oglašivače i građane u redefiniranju mode. I druge inicijative EU-a poslužit će kao pokretač konkretnih mjera pod motom **#ReFashionNow**, posebno Europski Bauhaus, **Obveze za održivu potrošnju**⁴⁶ i Europska godina mladih.

3.3. Osiguravanje poštenog tržišnog natjecanja i usklađenosti na funkcionalnom unutarnjem tržištu

Zakonodavstvom EU-a o nadzoru tržišta predviđena su pravila kojima se osigurava da nacionalna nadležna tijela mogu provoditi zakonodavstvo EU-a za proizvode koji se stavljaju na tržište EU-a bez obzira na njihovo podrijetlo. Izazovi na globalnom tržištu i sve složeniji lanci opskrbe, kao i povećanje broja proizvoda koji se prodaju na internetu unutar EU-a,

⁴² EEA, 2021. *Business Models in a Circular Economy* (Poslovni modeli u kružnom gospodarstvu).

⁴³ OECD/Europska komisija, 2022. *Policy brief on making the most of the social economy's contribution to the circular economy* (Sažeto izvješće o politikama o iskorištavanju doprinosa socijalne ekonomije kružnom gospodarstvu).

⁴⁴ RREUSE, 2021. *Job creation in the re-use sector: data insights from social enterprises* (Otvaranje radnih mjesta u sektoru ponovne uporabe: podaci socijalnih poduzeća).

⁴⁵ COM(2021) 778 final.

⁴⁶ https://ec.europa.eu/info/policies/consumers/consumer-protection-policy/sustainable-consumption-pledge_en

iziskuju strože provedbene mjere kako bi se zajamčila sigurnost potrošača i unutarnje tržište koje dobro funkcionira.

U tu je svrhu potrebno omogućiti strukturiranu **koordinaciju i suradnju** među nacionalnim provedbenim tijelima te pojednostavniti **prakse nadzora tržišta**. Novoosnovana Mreža Unije za sukladnost proizvoda⁴⁷ koordinirat će i podupirati prakse prekograničnog nadzora tržišta u EU-u u prioritetnim područjima koja će predložiti nadležna tijela te osiguravati međusektorsku koordinaciju među različitim skupinama za administrativnu suradnju, kao što je skupina za administrativnu suradnju u području označivanja kemikalija i tekstila. Komisija će pružati potporu putem zajedničkih inicijativa i projekata⁴⁸ za jačanje suradnje među svim relevantnim akterima, prije svega carinskim tijelima i tijelima za nadzor tržišta, industrijom i ispitnim laboratorijima u tekstilnom ekosustavu, izgradnjom kapaciteta u okviru Programa za jedinstveno tržište, osiguravajući korištenje digitalnim alatima za nadzor tržišta i utvrđujući jedinstvene uvjete i učestalost provjera za određene proizvode.

Za borbu protiv povreda prava intelektualnog vlasništva Komisija će do 2023. izraditi **paket instrumenata EU-a za borbu protiv krivotvorenja**, u kojem će utvrditi načela za zajedničko djelovanje, suradnju i razmjenu informacija među nositeljima prava, posrednicima (na internetu i drugima) te tijelima za izvršavanje zakonodavstva, kao što su carinska tijela, policija i tijela za nadzor tržišta.

3.4. Podupiranje istraživanja, inovacija i ulaganja

Da bi zelena i digitalna tranzicija postale primjer uspjeha i otpornosti u kontekstu globalnih lanaca vrijednosti, preduvjet je sposobnost tekstilnog ekosustava da se preobrazi. Povećanje istraživanja i inovacija te promicanje ulaganja u taj sektor ključni su za iskorištavanje njegova potencijala za stvaranje održivog rasta i lokalnih radnih mjesta te bi trebali biti prioritet na razini EU-a te na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Novi europski Bauhaus pretvara europski zeleni plan u konkretne inicijative kojima se promiče održiv način života, uključujući modu. Kao dio tog programa i pod motom #ReFashionNow Komisija će podupirati projekte kojima se povećava održivost mode, a ujedno ispunjavaju zahtjevi povezani s estetikom i uključivošću.

Komisija radi i na **zajedničkom planu industrijske tehnologije za kružnost**, koji je usmjeren na pojednostavnjenje industrijskih istraživanja i inovacija, među ostalim u području recikliranja tekstila. Taj je rad potkrijepljen nedavno objavljenim istraživanjem⁴⁹ o djelotvornosti trenutnih kapaciteta recikliranja tekstilnog otpada, u kojoj je naglašena potreba za daljnjim inovacijama radi njihova povećanja.

Javno-privatna partnerstva definirat će buduće inicijative u istraživanju i osigurati vodstvo i izvrsnost ekosustava. Na primjer, partnerstvo „Made in Europe”⁵⁰ zalagat će se za digitalnu, konkurentnu, zelenu, socijalno održivu i otpornu proizvodnju i uporabu tekstila. Potpora je usmjerena i na smanjenje ovisnosti industrije o fosilnim gorivima, s pomoću **bioinovacija u tekstilnom sektoru** – u okviru Zajedničkog poduzeća za Europu kao kružno biogospodarstvo⁵¹, kojemu je cilj, među ostalim, potaknuti razvoj novih vrsta tekstilnih vlakana. Europsko partnerstvo Proces4Planet usmjereno je na promicanje **kružnosti i opsežne dekarbonizacije europskih prerađivačkih industrija**, uključujući tekstilnu industriju, razvojem i uvođenjem potrebnih inovacija s pomoću inicijativa kao što su centri za

⁴⁷ Uspostavljena Uredbom (EU) 2019/1020 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o nadzoru tržišta i sukladnosti proizvoda i o izmjeni Direktive 2004/42/EZ i uredbi (EZ) br. 765/2008 i (EU) br. 305/2011, PE/45/2019/REV/1 (SL L 169, 25.6.2019., str. 1.–44.).

⁴⁸ [REACH4TEXTILES](#)

⁴⁹ Europska komisija, 2021. *Study on the technical, regulatory, economic and environmental effectiveness of textile fibres recycling* (Istraživanje tehničke, regulatorne, ekonomske i okolišne djelotvornosti recikliranja tekstilnih vlakana).

⁵⁰ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/funding/documents/ec_rtd_he-partnership-made-in-europe.pdf

⁵¹ <https://www.bbi.europa.eu/about/circular-bio-based-europe-joint-undertaking-cbe-ju>

kružnost (H4C). Uz kontinuirano financiranje iz postojećih programa, na primjer iz Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT), u okviru programa Obzor Europa objavljivat će se posebni pozivi za daljnji razvoj tehnologija i postupaka za veću primjenu popravka, poboljšanje skupljanja i razvrstavanja, povećanje kapaciteta industrije EU-a za recikliranje⁵² te povećanje recikliranja vlakana i udjela recikliranih vlakana. I socijalne inovacije bit će vrlo važne, posebno za poticanje poduzeća usmjerenih na ponovnu uporabu.

Komisija će sufinancirati projekte tehnoloških inovacija za kružne poslovne modele u sektoru mode u okviru programa LIFE⁵³ i podupirati **sklapanje partnerstava u okviru socijalnog i kružnog gospodarstva**. Tekstilni ekosustav može se koristiti i mogućnostima koje pruža **Europski fond za regionalni razvoj**, iz kojeg se podupire transformacija u regijama i osiguravaju sredstva za istraživanje i inovacije, digitalizaciju, konkurentnost MSP-ova, razvoj vještina, digitalnu povezivost, kružni dizajn proizvoda i proizvodne procese.

Komisija će poticati poduzeća iz tekstilnog ekosustava na sudjelovanje u inicijativama za razvoj **podatkovnog prostora u okviru europskog zelenog plana i podatkovnog prostora za proizvodnju** kako bi se olakšala razmjena i ponovna uporaba podataka među poduzećima. **Mreža europskih centara za digitalne inovacije** pruža širu potporu za digitalne inovacije te će razviti digitalne infrastrukture potrebne za testiranje novih digitalnih tehnologija i pomoć radnoj snazi u sektoru da bolje razumije mogućnosti koje nudi digitalizacija i unaprijedi svoje tehnološko stručno znanje.

Države članice također imaju važnu ulogu u pružanju potpore za istraživanje, inovacije i ulaganja, među ostalim upotrebom zajmova i bespovratnih sredstava iz **Mehanizma za oporavak i otpornost**. Na primjer, Portugal je već naveo svoje planove za potporu ulaganjima u modernizaciju i razvoj nacionalne kružne bioindustrije kako bi se povećala uporaba biomaterijala u tekstilnim proizvodima. Francuska planira razvijati inovacije u različitim područjima, uključujući recikliranje i uvođenje recikliranih materijala, pri čemu je tekstil među pet prioritarnih materijala. Italija razmatra osnivanje centara za recikliranje, u kojima bi se skupljao, razvrstavao i prerađivao tekstilni otpad. Usto, mnogim komponentama nacionalnih planova koje se odnose na inovacije i digitalizaciju, kao što je kupnja digitalne opreme, može se pružiti potpora tekstilnom ekosustavu.

Ključno je mobilizirati privatna ulaganja u održivi tekstil. Na temelju rada Platforme stručnjaka za održivo financiranje, Komisija uz kriterije koji se odnose na onečišćenje zbog završne obrade tekstila razmatra i donošenje kriterija za tehničke provjere kojima se, među ostalim, utvrđuje što čini **znatan doprinos kružnom gospodarstvu u proizvodnji odjeće u skladu s Uredbom o taksonomiji za održiva ulaganja**.

3.5. Razvoj vještina potrebnih za zelenu i digitalnu tranziciju

Za tekstilni ekosustav potrebna je visokokvalificirana radna snaga kako bi se oslobodio potencijal za mogućnosti zapošljavanja koje donose digitalna i zelena tranzicija, a trenutačno samo 13 % radne snage ima visoke kvalifikacije⁵⁴. Sektor teško privlači kvalificirane mlade talente, a MSP-ove u tom ekosustavu koči nedostatak kvalificiranih zaposlenika. 55 % europskih poduzeća izvijestilo je o poteškoćama u popunjavanju slobodnih radnih mjesta u području IKT-a⁵⁵, a 40 % poduzeća ima nedostatak vještina u području zelenih tehnologija⁵⁶. Područja kao što su **ekološki dizajn, razvoj vlakana, proizvodnja inovativnih tekstilnih proizvoda te popravak i ponovna uporaba tekstilnih proizvoda** posebno su važna.

⁵² Među ostalim kao potpora mogućem zakonodavnom cilju za recikliranje i ponovnu uporabu tekstila.

⁵³ https://cinea.ec.europa.eu/life_en

⁵⁴ Eurostat, 2019. *Labour Force Survey* (Istraživanje o radnoj snazi).

⁵⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=ICT_specialists_-_statistics_on_hard-to-fill_vacancies_in_enterprises

⁵⁶ <https://euratex.eu/news/which-skills-companies-need-from-their-workforce/>

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje, i početno i trajno, uključujući naukovanje, neophodni su za izgradnju potrebnih vještina.

U okviru **Pakta EU-a za vještine**⁵⁷ Komisija je podržala uspostavu opsežnog partnerstva za vještine za tekstilni ekosustav kako bi se promovirali usavršavanje, prekvalifikacija te stjecanje i prijenos zelenih i digitalnih vještina, uključujući znanje o procjeni životnog ciklusa i procjeni lanca vrijednosti. U skladu s Novim programom vještina za Europu⁵⁸, Digitalnim kompasom za 2030.⁵⁹ i ciljevima sastanka na vrhu u Portu⁶⁰, Pakt za vještine za tekstilni ekosustav, uspostavljen 16. prosinca 2021., obvezuje na posebne ključne pokazatelje uspješnosti u cilju stvaranja lokalnih partnerstava industrije, javnih tijela i pružatelja usluga obrazovanja. Dogovorene mjere uključuju povećanje diversifikacije u upravljanju poduzećima za do 5 % svake godine, posebno pristup žena višim položajima, potporu za 10 000 MSP-ova u digitalizaciji, osmišljavanje 20 novih obrazovnih procesa i alata koji odgovaraju zelenim i digitalnim vještinama, povećanje ponude naukovanja u sektoru za 20 %⁶¹ i druge obveze u pogledu usavršavanja i prekvalifikacije radne snage u predstojećim godinama.

4. Stvaranje održivog lanca vrijednosti tekstila na globalnoj razini

EU će poticati globalni napredak prema održivijim i kružnijim tekstilnim proizvodima u **međunarodnim forumima** (G7, G20), u kontekstu Globalnog saveza za kružno gospodarstvo i učinkovitost resursa (GACERE) i Skupštine Ujedinjenih naroda za okoliš. Komisija će surađivati s drugim partnerima na globalnoj, regionalnoj i bilateralnoj razini kako bi promovirala suradnju i inicijative za potporu održivim tekstilnim lancima vrijednosti i održivoj modi. InTex⁶², projekt UNEP-a uz financiranje EU-a za poticanje inovativnih poslovnih praksi i gospodarskih modela u lancu vrijednosti tekstila, praktičan je primjer takve suradnje.

4.1. Posvećivanje dužne pažnje ekološkoj i socijalnoj pravednosti

Većina konačnih odjevnih proizvoda i tekstilnih proizvoda za kućanstvo koji se konzumiraju u Europi uvozi se iz trećih zemalja. EU je 2019. bio jedan od **najvećih svjetskih uvoznika odjeće** ukupne vrijednosti od 80 milijardi EUR⁶³. Promicanjem prekograničnih i međukontinentalnih **zelenijih i pravednijih lanaca vrijednosti** osigurat će se da se svugdje u svijetu u proizvodnji tekstilnih proizvoda koji se konzumiraju u EU-u i šire u obzir uzimaju i socijalni i okolišni aspekti.

U Komunikaciji o **dostojanstvenom radu u cijelom svijeta za globalnu pravednu tranziciju i održiv oporavak**⁶⁴ tekstilni sektor utvrđen je kao jedan od glavnih sektora u kojima će se komunikacijom u bilateralnim odnosima i multilateralnim forumima promovirati dostojanstveni radni uvjeti. U tom kontekstu tekstilna industrija ima potencijal unapređenja rodne ravnopravnosti jer se procjenjuje da su 75 % radnika u odjevnoj industriji u svijetu žene⁶⁵. Usto u okviru **programa Better Work**⁶⁶ Komisija podupire partnerske treće zemlje u poboljšanju radnih uvjeta i povećanju usklađenosti s međunarodnim standardima rada.

U kontekstu vrijednosnih lanaca tekstila, u smjernicama OECD-a o dužnoj pažnji za sektor odjeće i obuće utvrđen je niz zajedničkih rizika od teških kršenja ljudskih i radničkih prava, uključujući dječji rad, diskriminaciju, prisilni rad, opasnosti za zdravlje i sigurnost na radu te

⁵⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=en>

⁵⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>

⁵⁹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_hr

⁶⁰ <https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/>

⁶¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1534&langId=en>

⁶² <https://www.unep.org/intex>

⁶³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20200424-1>

⁶⁴ COM(2022) 66 final.

⁶⁵ SWD(2017) 147, Održivi vrijednosni lanci odjeće u okviru razvojnog djelovanja EU-a.

⁶⁶ <https://betterwork.org/about-us/the-programme/>

nepoštene plaće⁶⁷. Prijedlogom **direktive o dužnoj pažnji za održivo poslovanje**⁶⁸ uvodi se horizontalna obveza dužne pažnje za velika poduzeća kako bi se utvrdili, spriječili, ublažili, zaustavili i rasvijetlili stvarni i potencijalni učinci na ljudska prava, uključujući prava radnika, i na okoliš, u poslovanju poduzeća i u njihovim globalnim lancima vrijednosti. Područje primjene obuhvaća i poduzeća srednje tržišne kapitalizacije (velika poduzeća s više od 250 zaposlenih i prometom većim od 40 milijuna EUR) koja posluju u sektorima s velikim učinkom, uključujući tekstil. Poduzeća iz trećih zemalja koja su uključena u lance vrijednosti europskih kupaca ili velikih kupaca koji posluju u EU-u, a koja ostvaruju znatan promet u EU-u, također će morati ispuniti te obveze. Nadalje, u Strategiji EU-a o pravima djeteta⁶⁹ naglašava se pristup „nulte tolerancije prema dječjem radu” i poziva države članice EU-a da osiguraju da u njihovim lancima opskrbe nema dječjeg rada. Komisija priprema i novu zakonodavnu inicijativu kako bi se u praksi **zabranilo stavljanje proizvoda nastalih prisilnim radom, uključujući prisilni dječji rad, na tržište EU-a.**

Razvojem i provedbom međunarodnog okvira za transparentnost i sljedivost za održive lance vrijednosti u industriji odjeće i obuće⁷⁰ olakšat će se djelotvornije upravljanje vrijednosnim lancima te će se utvrditi i rješavati problemi povezani s kršenjem radničkih i ljudskih prava te utjecajima na okoliš.

4.2. Rješavanje problema povezanih s izvozom tekstilnog otpada

Izvoz tekstilnog otpada izvan EU-a u stalnom je porastu te je 2020. dosegao 1,4 milijuna tona⁷¹. U skladu s nedavnim prijedlogom Komisije o novim **pravilima EU-a o pošiljkama otpada**⁷², izvoz tekstilnog otpada u zemlje koje nisu članice OECD-a bio bi dopušten samo pod uvjetom da te zemlje obavijeste Komisiju o svojoj spremnosti da uvoze određene vrste otpada i dokažu svoju sposobnost da njime održivo upravljaju.

Kako bi se izbjeglo da se tokovi otpada pri izvozu iz EU-a lažno označuju kao rabljena roba i tako izbjegnu režim otpada, na temelju ovlasti predviđenih prijedlogom Komisija će razmotriti razvoj **posebnih kriterija na razini EU-a za razlikovanje otpada i određenih rabljenih tekstilnih proizvoda.** U okviru programa LIFE objavljen je poziv⁷³ kako bi se poboljšala sljedivost izvoza rabljenih tekstilnih proizvoda i tekstilnog otpada.

Komisija će raditi i na povećanju transparentnosti i održivosti u globalnoj trgovini tekstilnim otpadom i rabljenim tekstilima. Na bilateralnoj razini EU će pojačati suradnju u pitanjima od zajedničkog interesa koja se odnose na pošiljke tekstilnog otpada putem dijaloga o okolišu s trećim zemljama i regijama te prema potrebi u kontekstu poglavlja o održivom razvoju iz bilateralnih i međuregionalnih trgovinskih sporazuma EU-a, u skladu s općim ciljevima EU-a da poveća dimenziju održivosti svoje trgovinske politike.

5. Zaključak

Za napredak prema većoj održivosti tekstilnog ekosustava potrebne su temeljite promjene u načinu na koji se tekstilni proizvodi trenutačno najčešće osmišljavaju, proizvode, koriste i odbacuju, kao i smanjenje njihovih utjecaja na klimatske promjene, neodrživu upotrebu resursa i onečišćenje okoliša te zaustavljanje kršenja ljudskih prava u lancima vrijednosti tekstila.

⁶⁷ OECD *Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains in the Garment and Footwear Sector* (Smjernice o dužnoj pažnji za odgovorne lance opskrbe u sektoru odjeće i obuće).

⁶⁸ COM(2022) 71 final.

⁶⁹ COM(2021) 142 final.

⁷⁰ <http://www.unece.org/net4all.ch/fr/tradewelcome/traceability-for-sustainable-garment-and-footwear.html>

⁷¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/fr/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210420-1>

⁷² COM(2021) 709 final.

⁷³ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/life-2021-prep-environment>

Prelazak na održivu i kružnu tekstilnu industriju, u sinergiji sa snažnim programom digitalizacije i socijalne pravednosti, može pomoći sektoru da se oporavi od krize uzrokovane bolešću COVID-19, poveća otpornost za budućnost i ojača konkurentnu održivost te pozitivno doprinese rješavanju kriza izazvanih klimatskim promjenama i ugroženom bioraznolikošću.

Komisija poziva institucije i tijela EU-a da podrže ovu strategiju, a države članice, cijeli lanac vrijednosti i međunarodne partnere poziva da se obvežu na odlučno i konkretno djelovanje za njezinu provedbu.